บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันคุณธรรมและจริยธรรมกลับถูกทำลาย ละเลย ทอดทิ้งไปเรื่อย ๆ ทำให้สังคมบ้านเมืองเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมาซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนยากที่จะหาทางออกได้

อิสลามเป็นทางออกหนึ่งของสังคมที่จะสามารถคลี่คลาย ยับยั้งปัญหาสังคมได้ อิสลามเป็นหลักกฎเกณฑ์ที่ประยุกต์เข้าได้กับทุกวัย ทุกเผ่าพันธุ์ และทุกสภาวะแวดล้อม ไม่ได้กำหนดขอบเขตเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่เป็นศาสนาสากลสำหรับมนุษยชาติโดยแท้จริง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ وَمَا ٱخۡتَلَفَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُ بَغۡيَۢا بَيۡنَهُمۡۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ﴾

(آل عمران : 19)

ความว่า : “แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮฺนั้นคือ อัลอิสลาม และบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์มิได้แย้งกัน นอกจากหลังจากที่ได้มีความรู้มายังพวกเขาเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความอิจฉาริษยาระหว่างพวกเขาเอง และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออายะฮฺต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ แล้วไซร้แน่นอนอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรวดเร็วในการชำระ”

(อาลิอิมรอน: 19)

พระองค์ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ﴾

(المائدة : 3)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ความว่า : “วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว”

(อัล-มาอิดะฮฺ :3)

อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์แบบ ศาสนาสุดท้าย เป็นศาสนาที่ดีที่สุด และเป็นหนทางเดียวของการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้มนุษยชาติที่ปฏิบัติตามเกิดความสมดุลย์ในชีวิต และสามารถแก้ปัญหาทุก ๆ ปัญหาให้กับมนุษยชาติที่มีความศรัทธาในอิสลาม ความหมายนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ครอบครัว การสมรส การหย่าร้าง มรดก จริยศาสตร์ การสักการะ ความสงบสุข การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวัน

การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายอันสูงส่งของอิสลาม ก็ต้องยอมรับหลักการศรัทธาทั้งหมด โดยเฉพาะการศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงพระองค์เดียวที่ควรแก่การเคารพภักดี พระองค์เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และมีคุณลักษณะครบถ้วนและอยู่เหนือข้อบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้นซึ่งเป็นแกนหลักของการศรัทธาในอิสลาม

การศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริงจะเกิดขึ้นกับมนุษยชาติได้ จากกระบวนการการเรียนรู้ที่แท้จริงเท่านั้น

การเรียนรู้ในเรื่องพระผู้เป็นเจ้าเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับแรกสำหรับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์ (มุฮัมมัด :19) และเป็นการเรียนรู้ที่เลิศที่สุดในหมู่วิทยาการอิสลาม ทั้งนี้ก็เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมดในรูปแบบที่มนุษย์ยอมรับได้ และเป็นไปได้มากที่สุดที่มนุษย์จะเข้าใจได้

เตาฮีดกลายเป็นจุดยืนที่มนุษย์มีต่อโลก ที่ทำให้ตัวของเขาสงบที่สุด ในทางตรงกันข้ามชิรกฺหรือการตั้งภาคีเป็นรูปแบบแนวคิดที่ขัดแย้งในตัวเอง และสร้างความสับสนในจิตใจมนุษย์มากที่สุดเช่นกัน เพราะชิรกฺทำให้คำอธิบายชีวิตสับสนอย่างรุนแรง มิอาจยอมรับโลกและชีวิตที่เป็นอยู่นี้ได้

เตาฮีดคือการนำชีวิตมนุษย์ไปสู่การยอมจำนนต่ออำนาจเดียว และเป็นอำนาจเดียวที่แผ่ความรู้และพลานุภาพไปทั่วสรรพสิ่ง

ด้วยความสำคัญเช่นนี้เองเตาฮีดจึงกลายเป็นหัวข้อหลักของศาสนทูตทุกท่านที่ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เปิดเผยหลักการข้อนี้ในทุก ๆ ประชาชาติ ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า :

Prince of Songkla University Pattani Campus

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴾

(النحل : 36)

ความว่า : “และโดยแน่นอนเราได้ส่งเราะสูล (ผู้นำสาส์น) มาในทุกประชาชาติ (โดยบัญชาว่า) พวกท่านจงเคารพภักดีอัลลอฮฺ (พระเจ้าที่แท้จริง) และจงหลีกหนีให้ห่างจากพวกเจว็ด (พระเจ้าจอมปลอมต่าง ๆ) ดังนั้น ในหมู่พวกเขามีผู้ที่อัลลอฮฺทรงชี้แนะทางให้และในหมู่พวกเขามีผู้ที่การหลงผิดคู่ควรแก่เขา ฉะนั้นพวกเจ้าจงตระเวนไปในแผ่นดิน แล้วจงดูว่าบั้นปลายของผู้ปฏิเสธนั้นเป็นเช่นใด ”

(อันนะหฺลฺ :36)

ตลอดระยะเวลา 13 ปีแรกของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่นครมักกะฮฺ ก่อนที่ท่านได้อพยพไปนครมะดีนะฮฺ อัลกุรอานที่อัลลอฮฺได้ประทานแก่ท่านนั้น ล้วนกล่าวถึงเรื่องเตาฮีดโดยไม่ได้หันเหออกจากประเด็นนี้เลย ก็เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นมุสลิมที่ถูกต้อง ทั้งยังเป็นหัวใจหลักในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่รักความสันติและความสงบสุข

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เน้นย้ำสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮฺ ในเรื่องเตาฮีดเป็นพิเศษ โดยไม่ให้ลดละภารกิจการเรียกร้องไปสู่การศรัทธาเตาฮีดที่ถูกต้อง เริ่มจากการสร้างสังคมมุสลิมในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม อิบาดะฮฺ เศรษฐกิจตลอดจนกระทั่งการจัดระบบการเมืองและการปกครอง ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนวางอยู่บนรากฐานของเตาฮีดที่ถูกต้องทั้งสิ้น

เมื่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ส่งท่านมุอาซ เบ็น ญะบัล ﷺ ไปเป็นผู้ปกครองยะมัน (เยเมน) ในปีฮิจญ์เราะฮฺที่ 9 นั้นท่านได้บอกเขาว่า :

((فليكن أول ما تدعوهم إلى أن يوحدوا الله))

(رواه البخاري ، 2000 : 7372)

ความว่า : “สิ่งแรกที่ท่านต้องเชิญชวนพวกเขาก็คือให้พวกเขายืนยันในเอกภาพ ของอัลลอฮ (คือเตาฮีด)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 :7372)

Prince of Songkla University Pattani Campus

เตาฮีดจึงเป็นดังที่นักวิชาการบางท่านเรียกว่าเป็นแกนหลักที่คอยหนุนองค์ประกอบอื่น ๆ ให้เคลื่อนไปได้ หรือบางท่านเปรียบเตาฮีดเหมือนเช่น เสาใหญ่ที่สุด ที่อยู่ตรงกลางอาคารที่คอยพยุงเสาเล็ก ๆ และตัวอาคารทั้งหมดให้ดำรงอยู่ได้

กล่าวได้ว่าหากบุคคลใดไม่เข้าใจแนวคิดเรื่องเตาฮีด เขาจะไม่เข้าใจรายละเอียดอื่นของคำสอนอิสลามทั้งหมดเหมือนดังคนที่มองดูตัวอาคาร แล้วไม่เข้าใจว่ามันปรากฏเป็นรูปทรงเช่นนี้อยู่ได้อย่างไร ในเมื่อเขาไม่เข้าใจการวางรากฐานของมัน เตาฮีดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง บุคคลใดไม่มีเตาฮีดย่อมไม่นับว่าเป็นมุสลิมได้ เช่นเดียวกันกับผู้ที่จะมาเป็นมุสลิมต้องประกาศหลักเตาฮีดเสียก่อน นั่นคือต้องประกาศด้วยการกล่าวคำปฏิญาณว่า ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ มุฮัมมะดุรเราะสูลุลลอฮฺ ซึ่งมีความหมายว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดเว้นแต่อัลลอฮฺ มุฮัมมัดคือ ศาสนทูตของอัลลอฮฺ

คำกล่าวนี้เรียกว่าถ้อยคำแห่งเตาฮีด (กะลิมะฮฺเตาฮีด) หรือการยืนยันในเอกภาพของอัลลอฮฺหรือความเป็นหนึ่งเดียวของอัลลอฮฺ ﷻ ถ้อยคำนี้ไม่เพียงแต่จะยืนยันความเป็นมุสลิมของผู้กล่าวเท่านั้น แต่มุสลิมยังหวังอีกว่า ถ้อยคำแห่งเตาฮีดจะเป็นถ้อยคำสุดท้าย ก่อนหมดลมหายใจ

ฉะนั้นการเรียนรู้และการเรียกร้องสู่เตาฮีดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาอุละมาอ์ทั้งหลาย เพราะพวกเขาคือผู้รับมรดกจากบรรดานบีทั้งหลาย ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า :

((وإن العلماء ورثة الأنبياء))

(رواه أبوداود ، د.ت. : 3641)

ความว่า : “แท้จริงบรรดาอุละมาอ์คือผู้รับมรดกสืบทอดจากบรรดานบี”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3641)[1]

ดังนั้น การเรียกร้องสู่เตาฮีดจึงมีมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยของบรรดาเราะสูลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮฺ หลักการและแนวทางในเรื่องของเตาฮีดนั้นเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีการแตกแยกหรือแบ่งพรรคแบ่งพวกการศรัทธาและยึดมั่นในเตาฮีดของบรรดาเศาะหาบะฮฺนั้นดำเนินรอยตามท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยไม่มีใครสงสัยหรือถามเกี่ยวกับคุณลักษณะและพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ เช่นเดียวกับการศรัทธาของบรรดาตาบิอีนก็ดำเนินรอยตามท่านนบีมุฮัมมัดเช่นเดียวกัน (al-Wakīl, n.d. : 6)

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 แห่งฮิจญ์เราะฮฺศักราชหรือประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8-9 การถกปัญหาทางเทววิทยาในวิชาการอิสลาม ได้เริ่มขึ้นในหมู่นักปราชญ์มุสลิมอย่างแพร่หลายแต่

[1] อัลอัลบานีย์กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albaniy, 1417 : 3641)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ละฝ่ายต่างมีวิธีการและแนวทางการนำเสนอปัญหาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องการอธิบายปัญหาความศรัทธาในพระเจ้าและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ นักปราชญ์มุสลิมถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม หรือ 2 สำนักคิดใหญ่ ๆ ตามทฤษฎีและวิธีการอธิบายปัญหาที่ต่างฝ่ายต่างยึดถืออยู่ สำนักคิดแรกคือ สะลัฟ เป็นกลุ่มที่ยึดหลักศรัทธาในพระเจ้าและเชื่อในคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ โดยไม่พยายามตีความหรือขยายความเพิ่มเติม ส่วนสำนักคิดที่สองนั้นคือ เคาะลัฟ เป็นกลุ่มที่ยึดหลักเหตุผลทางปัญญาและข้อโต้แย้งเชิงตรรกวิทยาในการอธิบายและเข้าใจปัญหาดังกล่าว (อิมรอน มะลูลีม 2534 : 23) แต่ความดีงามย่อมไม่มีวันขาดหายไปจากอุมมะฮฺนี้อย่างแน่นอน ย่อมมีกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดที่ยังยึดมั่นอยู่กับทางนำและสัจธรรมจนกระทั่งถึงวันกียามัต (วันฟื้นคืนชีพ) ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวเอาไว้ว่า :

((لا تزال من أمتي أمة قائمة بأمرالله ، لا يضرهم من خذلهم ولا من خالفهم ، حتى يأتيهم أمرالله وهم على ذلك))

(رواه البخاري ، 2000 : 3641)

ความว่า : “กลุ่มหนึ่งจากประชาชาติของฉันจะคงปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮฺ (อย่างเคร่งครัด) และกลุ่มที่ไม่ศรัทธาต่อพวกเขาหรือกลุ่มที่ต่อสู้กับพวกเขา จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนใด ๆ จนกระทั่งคำสั่งของอัลลอฮฺ (วันกิยามะฮฺ) จะมีมาขณะที่พวกเขาอยู่ในภาวะเช่นนั้น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 3641)

ท่ามกลางสภาพที่เกิดขึ้นเช่นนั้น ด้วยความประสงค์ของเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงบังเกิดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ฟื้นฟูศาสนาของพระองค์ ดังที่ท่าน เราะสูล ﷺ ได้กล่าวใน หะดีษบทหนึ่งว่า :

((إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها))

(رواه أبوداود ، د.ت. : 4291)

ความว่า : “ แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ จะทรงคัดเลือกให้แก่ประชาชาตินี้ในทุก ๆ 100 ปี บุคคลผู้ที่จะมาฟื้นฟูศาสนาของพวกเขา ”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 4291)[1]

[1] อัลอัลบานีย์กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albāniy, 1417 : 4291)

Prince of Songkla University Pattani Campus

หนึ่งในบุคคลที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงคัดเลือกคือ อิมามอัชชาฟีอีย์ ซึ่งเป็นปราชญ์ที่ลุกขึ้นต่อสู้และจุดประกายแสงสว่างของอะกีดะฮฺอิสลามกลับมาอีกครั้ง หลังจากที่ตกอยู่ในความสับสนมานานโดยการเรียกร้องสู่การสร้างเอกภาพอย่างแท้จริงต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ การห้ามปรามสิ่งอุตริที่มีการสร้างขึ้นในศาสนาตลอดจนฟื้นฟูสุนนะฮฺต่าง ๆ ของท่านนบีที่ถูกทอดทิ้งให้ประชาชาติมุสลิมได้ปฏิบัติสืบไป

จากความพยายามและความบริสุทธิ์ใจของท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ ในการเรียกร้องสู่เตาฮีดและสุนนะฮฺ ทำให้ท่านกลายเป็นปราชญ์ที่มีชื่อเสียงในเรื่องศาสนา และในที่สุดท่านได้รับสมญานามว่า มุญัดดิด (นักฟื้นฟูอิสลาม) ในศตวรรษที่ 2 แห่ง อิจเราะฮศักราช ดังคำกล่าวของท่านอิมามอะห์มัด เบ็น หันบัล :

" فكان في المائة الأولى عمر بن عبدالعزيز وفي المائة الثانية الشافعي .."

ความว่า : “มุญัดดิดในรอบร้อยปีแรกคือ อุมัร เบ็น อับดุลอะซีซ และในรอบร้อยปีที่สองคือท่านอัชชาฟีอีย์” (Ibn Kathīr, 1987 : 10/264)

อย่างไรก็ตาม บุคคลอื่นอีกหลายคนยังเข้าใจไม่ชัดเจนถึงแนวทางของท่าน ทั้งนี้เป็นเพราะขาดความรู้ที่แท้จริง โดยเฉพาะในแนวทางเรื่องเตาฮีดของอิมามอัชชาฟีอีย์

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองและสังคมที่จะได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในวิจัยนี้มีแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

จากการศึกษาคัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด พบว่าในคัมภีร์อัลกุรอานอัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องเตาฮีดหลายอายะฮฺด้วยกัน อายะฮฺเหล่านั้นได้กล่าวถึงความสำคัญของเตาฮีด ประเภทของเตาฮีดและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด ด้วยถ้อยความที่หลากหลายด้วยกัน แต่การนำอายะฮฺต่าง ๆ เหล่านั้นทั้งหมดมากล่าว ย่อมทำให้ยืดยาวมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมากล่าวเพียงบางอายะฮฺดังต่อไปนี้

1.2.1.1 อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องเตาฮีด ซึ่งเป็นประเด็นหลักของการสร้างญินและ มนุษย์ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

Prince of Songkla University Pattani Campus

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

(الذاريات : 56)

ความว่า : “และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์ เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(อัซซาริยาต : 56)

อายะฮฺนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าอัลลอฮฺ ﷻ เป็นผู้สร้างญินและมวลมนุษย์ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการสร้างญินและมวลมนุษย์ขึ้นมาอยู่บนโลกนี้ นั่นคือ การเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น

1.2.1.2 เตาฮีดเป็นหัวข้อหลักของศาสนทูตทุกท่านที่ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เปิดเผยหลักการในทุก ๆ ประชาชาติ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ فَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴾

(النحل : 36)

ความว่า : “และโดยแน่นอน เราได้ส่งเราะสูลมาในทุกประชาชาติ (โดยบัญชาว่า) พวกท่านจงเคารพภักดีอัลลอฮฺ และจงหลีกหนีให้ห่างจากพวกเจว็ด ดังนั้นในหมู่พวกเขามีผู้ที่อัลลอฮฺทรงชี้แนะทางให้ และในหมู่พวกเขามีผู้ที่การหลงผิดคู่ควรแก่เขา ฉะนั้นพวกเจ้าจงตระเวนไปในแผ่นดินแล้วจงดูว่าบั้นปลายของผู้ปฏิเสธนั้นเป็นเช่นใด”

(อันนะหฺลฺ : 36)

พระองค์ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾

(الأعراف : 59)

ความว่า : “และแท้จริงเราได้ส่งนูฮฺไปยังประชาชาติของเขา แล้วเขาได้กล่าวว่า “โอ้ประชาชาติของฉัน จงเคารพสักการะอัลลอฮฺเถิด ไม่มีผู้ควร

Prince of Songkla University Pattani Campus

ได้รับการเคารพสักการะใด ๆ สำหรับพวกท่านอีกแล้ว อื่นจากพระองค์ แท้จริงฉันกลัวการลงโทษ ในวันอันยิ่งใหญ่ จะประสบแก่พวกท่าน"

(อัล-อะอฺรอฟ : 59)

1.2.1.3 การให้เอกภาพแด่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ คือการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ พระเจ้าองค์เดียวและไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใดด้วย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَٰنٗا وَبِذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡيَتَٰمَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡجَارِ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡجَارِ ٱلۡجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلۡجَنۢبِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخۡتَالٗا فَخُورًا ﴾

(النساء : 36)

ความว่า : "และจงเคารพสักการะอัลลอฮฺเถิดและอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และต่อผู้เป็นญาติที่ใกล้ชิด และเด็กกำพร้า และผู้ขัดสน และเพื่อนบ้านใกล้เคียง และเพื่อนที่ห่างไกล และเพื่อนเคียงข้าง และผู้เดินทาง และผู้ที่มือขวาของพวกเจ้าครอบครอง แท้จริงอัลลอฮฺไม่ทรงชอบผู้ยะโสผู้โอ้อวด"

(อันนิสาอ์ : 36)

พระองค์ได้ตรัสอีกว่า :

﴿لَقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَۖ وَقَالَ ٱلۡمَسِيحُ يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمۡۖ إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ٧٢ لَّقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٖۘ وَمَا مِنۡ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۚ وَإِن لَّمۡ يَنتَهُواْ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

(المائدة : 72 – 73)

ความว่า : "แท้จริงบรรดาผู้ที่กล่าวว่าอัลลอฮฺคือ อัล- มะซีห บุตรของมัรยัมนั้นได้ตกเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว และอัล-มะซีหฺ ได้กล่าวว่า

วงศ์วาน อิสรออีลเอ๋ย จงเคารพอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ผู้เป็นพระเจ้าของฉันและเป็นพระเจ้าของพวกท่านเถิด แท้จริงผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮฺ แน่นอนอัลลอฮฺจะทรงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขา และที่พำนักของเขานั้นคือนรก และสำหรับบรรดาผู้อธรรมนั้นย่อมไม่มีผู้ช่วยเหลือใด ๆ แท้จริงบรรดาผู้ที่กล่าวว่าอัลลอฮฺเป็นผู้ที่สามของสามองค์ นั้นได้ตกเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว ไม่มีสิ่งใดที่ควรได้รับการเคารพสักการะ นอกจากผู้ที่ควรเคารพสักการะองค์เดียวเท่านั้น และหากพวกเขามิหยุดยั้งจากสิ่งที่พวกเขากล่าว แน่นอนบรรดาผู้ที่ปฏิเสธการศรัทธาในหมู่พวกเขานั้นจะต้องประสบการลงโทษอันเจ็บแสบ”

(อัล-มาอิดะฮฺ : 72-73)

1.2.1.4 ในอายะฮฺที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอายะฮฺหนึ่งในคัมภีร์อัลกุรอาน ได้กล่าวถึงคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียว ความยิ่งใหญ่ ความรอบรู้และความสมบูรณ์ของพระองค์ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า :

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ ﴾

(البقرة : 255)

ความว่า : “อัลลอฮฺนั้นคือไม่มีผู้ที่ถูกเคารพสักการะใด ๆ ที่เที่ยงแท้นอกจากพระองค์เท่านั้น ผู้ทรงมีชีวิต ผู้ทรงบริหารกิจการทั้งหลาย โดยที่การง่วงนอนและการนอนหลับใด ๆ จะไม่เอาพระองค์ สิ่งที่อยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินนั้นเป็นของพระองค์ ใครเล่าคือผู้ที่จะขอความช่วยเหลือให้แก่ผู้อื่น ณ ที่พระองค์ได้ นอกจากด้วยอนุมัติของพระองค์เท่านั้น พระองค์ทรงรู้สิ่งที่อยู่เบื้องหน้าของพวกเขา และสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของพวกเขา และพวกเขาจะไม่ล้อมสิ่งใด จากความรู้ของพระองค์ไว้ได้ นอกจากสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์เท่านั้น เก้าอี้พระองค์นั้นกว้างขวางทั่วชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และการรักษามันทั้งสองก็

Princess of Songkla University Pattani Campus

ไม่เป็นภาระหนักแก่พระองค์ และพระองค์นั้นคือผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่"

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 255)

1.2.1.5 อายะฮฺอัลกุรอาน ได้กล่าวถึงการเป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลกของอัลลอฮฺ ﷻ และการเคารพภักดีต่อพระองค์เพียงผู้เดียว ด้วยการประกอบอิบาดะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ رَّبُّ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱتَّخِذۡهُ وَكِيلٗا ﴾

(المزمل : 9)

ความว่า : "พระเจ้าแห่งทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่คู่ควรเคารพภักดีโดยเทียงแท้) นอกจากพระองค์ ดังนั้นจงยึดพระองค์ให้เป็นผู้คุ้มครองเถิด (เพื่อมอบหมายตนเองและกิจกรรมทุกอย่างต่อพระองค์)"

(อัล-มุซซัมมิล : 9)

อายะฮฺข้างต้นได้บ่งบอกถึงคุณลักษณะสองประการที่มีบทบาทสำคัญต่อจิตใจของผู้ศรัทธาในการเชื่อมั่นอย่างแน่นแฟ้นต่ออัลลอฮฺ ﷻ ประการแรกลักษณะแห่งการอภิบาลของอัลลอฮฺ ซึ่งเรียกว่า "รุบูบิยฺยะฮฺ" ที่ ครอบคลุมจักรวาลทั้งหมด ประการที่สองลักษณะของความเป็นหนึ่งเดียวแห่งการเคารพภักดีหรือการประกอบอิบาดะฮฺซึ่งเรียกว่า " เตาฮีดอุลูฮิยฺยะฮฺ " ที่ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น

ดังนั้น จากคุณลักษณะทั้งสองประการดังกล่าวที่ผู้ศรัทธาจะต้องตอบสนองคำสั่งของ อัลลอฮฺ ﷻ เพื่อมอบหมายตนเองและการงานทุกอย่างต่อพระองค์อย่างแท้จริงและมั่นคง

พระองค์ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴾

(البقرة : 21-22)

ความว่า : "มนุษย์เอ๋ย! จงเคารพอิบาดะฮฺพระผู้เป็นเจ้าของพวกเจ้าที่ทรงบังเกิดพวกเจ้า และบรรดาผู้ที่มาก่อนพวกเจ้าเถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง

Prince of Songkla University Pattani Campus

คือผู้ทรงให้แผ่นดินเป็นที่นอนและฟ้าเป็นอาคารแก่พวกเจ้า และทรงให้น้ำหลั่งลงมาจากฟากฟ้า แล้วได้ทรงให้บรรดาผลไม้ออกมา เนื่องด้วยน้ำนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าให้มีผู้เท่าเทียมใด ๆ ขึ้นสำหรับ อัลลอฮฺโดยที่พวกเจ้าก็รู้กันอยู่"

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 21-22)

1.2.1.6 อัลลอฮฺ ﷻ ทรงปฏิเสธความเสมอเหมือนพระองค์กับสิ่งที่ถูกสร้างทั้งปวง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า :

﴿ فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ أَزۡوَٰجٗا وَمِنَ ٱلۡأَنۡعَٰمِ أَزۡوَٰجٗاۖ يَذۡرَؤُكُمۡ فِيهِۚ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ﴾

(الشورى : 11)

ความว่า : "พระผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน พระองค์ทรงทำให้มีคู่ครองแก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้าเอง และจากปศุสัตว์ทรงให้มีคู่ผัวเมีย ด้วยเหตุนี้พระองค์ทรงแพร่พันธุ์พวกเจ้าให้มากมาย ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น"

(อัชชูรอ : 11)

อายะฮฺข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นถึงการปฏิเสธความเสมอเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างกับอัลลอฮฺ ﷻ อีกทั้งยังเป็นการปฏิเสธแนวความคิดของพวกมุญัสสิมะฮฺ ซึ่งเราจะรู้ใจความข้างต้นจากการที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้บอกถึงคุณลักษณะของพระองค์ว่า พระองค์ผู้ทรงได้ยินและผู้ทรงเห็น ทุกครั้งที่พระองค์ทรงกล่าวถึงการได้ยิน การเห็น พระหัตถ์ การสถิตย์ (เหนืออรัช) และอื่นๆที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งเป็นการยืนยันต่อคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น โดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการเสมอเหมือนกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนืออัลลอฮฺ ﷻ

พระองค์ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ فَلَا تَضۡرِبُواْ لِلَّهِ ٱلۡأَمۡثَالَۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ﴾

(النحل : 74)

ความว่า : "ดังนั้น พวกเจ้าอย่ายกอุทาหรณ์ทั้งหลายกับอัลลอฮฺเลย แท้จริงอัลลอฮฺนั้นทรงรอบรู้และพวกเจ้าไม่รู้เท่าพระองค์"

(อันนะหฺลฺ : 74)

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.2.2 อัลหะดีษ

จากการศึกษาอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด พบว่ามีอัลหะดีษจำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึง เรื่องนี้ ซึ่งเป็นการยืนยันหลักการของอัลกุรอานที่ได้อธิบายเกี่ยวกับเตาฮีด ให้มีความหมายและความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยยกมาบางหะดีษดังต่อไปนี้

1.2.2.1 การเรียกร้องเชิญชวนไปสู่เตาฮีดเป็นหลักการอันดับแรกของการเรียกร้องมวลมนุษย์ สู่อิสลาม ดังหะดีษที่มีรายงานจาก อิบนุอับบาสว่า :

عن ابن عباس رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم بعث معاذا إلى اليمن، قال له : ((إنك تقدم على قوم من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم إلى أن يوحدوا الله تعالى))

(رواه البخاري ، 2000 : 7372)

ความว่า : “จากอิบนุอับบาส ﷺ เล่าว่าเมื่อท่านนบี ﷺ ส่งมุอาษไปที่ยะมัน (เยเมน) ท่านได้กล่าวกับเขา : “ แท้จริงท่านกำลังจะมุ้งหน้าไปยังชนชาติชาวคัมภีร์ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การเรียกร้องพวกเขาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวแห่ง อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงสูงส่ง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 7372)

1.2.2.2 ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึงสิทธิหน้าที่ของบ่าวที่มีต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในด้าน เตาฮีด ดังหะดีษที่มีรายงานจากมุอาซ อิบนุ ญะบัล ﷺ ได้กล่าวว่า :

عن معاذ بن جبل رضي الله عنه قال: كنت ردف النبي صلى الله عليه وسلم على حمار يقال له عفير، فقال : ((يا معاذ وهل تدري حق الله على عباده وما حق العباد على الله))؟ قلت: الله ورسوله أعلم، قال: ((فإن حق الله على العباد أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئا، وحق العباد على الله أن لا يعذب من لا يشرك به شيئا)) فقلت : يا رسول الله أفلا أبشر به الناس؟ قال: ((لا تبشرهم فيتكلوا))

(رواه البخاري ، 2000 : 2856)

ความว่า : “จากมุอาซ เบ็น ญะบัลฺ ﷺ เล่าว่า: “ฉันเคยเป็นผู้ซ้อนท้ายท่านนบี ﷺ บนหลังลาตัวหนึ่ง ที่ชื่อว่าอุฟัยร์ แล้วท่านกล่าวว่า โอ้มุอาซท่านทราบไหมว่า สิทธิของอัลลอฮฺที่มีต่อบรรดาบ่าวคืออะไร ? และสิทธิของ

บรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮฺคืออะไร ? ฉันกล่าวว่าอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ รู้ดีที่สุด ท่านกล่าวว่าแท้จริงสิทธิของอัลลอฮฺที่มีต่อบรรดาบ่าวคือ พวกเขาจะต้องเคารพภักดีต่อพระองค์และไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด และสิทธิของบรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮฺคือพระองค์จะต้องไม่ลงโทษผู้ที่ไม่ได้ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด ฉันกล่าวว่า โอ้เราะสูลของอัลลอฮฺ แล้วฉันจะไปบอกเป็นข่าวดีแก่พวกผู้คนทั้งหลายไม่ดีหรือ ? ท่านกล่าวว่าท่านอย่าได้ไปบอกเป็นข่าวดีแก่พวกเขา เดี๋ยวพวกเขาจะพึ่งพา อาศัยแต่เพียงสิ่งนั้นเท่านั้น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 2856)

1.2.2.3 การกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ยิ่งใหญ่ และปฏิเสธการเสมอเหมือนพระองค์ ดังหะดีษที่มีรายงานจาก บุรอยดะฮฺกล่าวว่า :

عن بريدة رضي الله عنه، قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا يقول : اللهم إني أسألك بأنك أنت الله الأحد الصمد الذي لم يلد و لم يولد و لم يكن له كفوا أحد، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((لقد سأل الله باسمه الأعظم الذي إذا سئل به أعطى وإذا دعي به أجاب))

(رواه ابن ماجه ، د .ت. : 3857)

ความว่า : “จากบุรอยดะฮฺ ﷺ เล่าว่าท่านนบี ﷺ เคยได้ยินชายคนหนึ่งได้กล่าวว่า“โอ้อัลลอฮฺฉันขอต่อพระองค์เพราะพระองค์เท่านั้นคือผู้ทรงเอกะ ทรงเป็นที่พึ่ง พระองค์ไม่ประสูติและไม่ทรงถูกประสูติและไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์ ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า แท้จริงเขาได้ขออัลลอฮฺด้วยพระนามที่ยิ่งใหญ่ที่เมื่อถูกขอความช่วยเหลือก็จะประทานให้และเมื่อถูกวอนขอก็จะทรงตอบรับ”

(บันทึกโดย Ibn Mājah n.d. . : 3857)[1]

[1] อัลอัลบานีย์กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albāniy, 1417 : 3857)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวอีกว่า :

عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه، قال: كنا مع النبي صلى الله عليه وسلم في سفر فكنا إذا علونا كبرنا، فقال: ((اربعوا على أنفسكم فإنكم لا تدعون أصم ولا غائبا، تدعون سميعا بصيرا قريبا))

(رواه البخاري ، 2000 : 7386)

ความว่า : “จากอบูมูซาอัลอัชอะรีย์ ﷺ เล่าว่า: ครั้งหนึ่งพวกเราได้เดินทางร่วมไปกับท่านนบี ﷺ เมื่อพวกเราเดินขึ้นที่สูง ๆ พวกเรากล่าวตักบีร ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “อย่าให้เป็นการยากลำบากกับตัวของพวกท่านจนเกินไป (กล่าวดังเกินไป) พวกท่านไม่ได้เรียกหาผู้ที่เป็นใบ้ และก็ไม่ได้เรียกหาผู้ที่ไม่อยู่ต่อหน้า แต่พวกท่านเรียกหาผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงมองเห็นที่อยู่ใกล้ (กับท่าน)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2000 : 7386)

1.2.3 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวกับอิมามอัชชาฟีอีย์ และการอธิบายเตาฮีด ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเอกสารต่าง ๆ ออกเป็นสองประเภทดังนี้

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอิมามอัชชาฟีอีย์โดยตรงดังนี้

มัจดี เบ็น มันศูร เบ็น สัยยิด อัชชูรีย์ (Majdi ibn Mansur ibn Sayyid al-Shuriy) ได้แต่งหนังสือชื่อ “Tafsīr al-Imām al-Shāfi‘iy” (تفسير الإمام الشافعي) เป็นหนังสือตัฟสีร (อรรถาธิบายอัลกุรอาน) ที่ได้รวบรวมมาจากตำราต่างๆ ของอิมามอัชชาฟีอีย์เช่น จากหนังสือ “ar-Risālah , al-Um , Ahkām al-Qur’ān li al-Baihaqiy” เป็นต้น มีเนื้อหาประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับฟิกฮฺและเรื่องเกี่ยวกับอะกีดะฮฺเป็นหลัก ส่วนแนวทางการตัฟสีร ท่านยกอายะฮฺอัลกุรอานที่ต้องการจะกล่าวสรุปในปัญหานั้น ๆ หลังจากนั้นได้นำเอาอายะฮฺอัลกุรอานหรืออัลหะดีษที่เกี่ยวโยงกับหัวข้อมากล่าว บางครั้งท่านยกอ้างประวัติศาสตร์หรือสาเหตุของการลงอายะฮฺมาประกอบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้นต่อการอธิบาย

มุฮัมมัด เบ็น อิดรีส อัชชาฟีอีย์ (Muhammad ibn Idrīs al-Shāfi‘iy) ได้กล่าวถึงเรื่องอะกีดะฮฺในบทนำหนังสือชื่อ “al–Risālah” (الرسالة) ท่านได้เริ่มต้นด้วยการสรรญเสริญอัลลอฮฺ ﷻ ตามด้วยการปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น ไม่

มีภาคีใด ๆ ทั้งสิ้น และมุฮัมมัด ﷺ เป็นบ่าวและเราะสูลของพระองค์ หลังจากนั้นท่านได้นำเสนออายะฮฺ อัลกุรอานในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับเตาฮีดของอัลลอฮฺ ﷻ และได้อธิบายอายะฮฺต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยสำนวนที่เข้าใจง่าย ในหนังสือเล่มนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้แต่งนั้นได้ให้ความสำคัญในเรื่องอะกีดะฮฺเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้จะเกี่ยวกับอุศุลฟิกฮฺเป็นส่วนใหญ่

มุฮัมมัด เบ็น อิดรีส อัชชาฟีอีย์ (Muhammad ibn Idrīs al-Shāfi'iy)ได้กล่าวถึงเรื่องอะกีดะฮฺในหนังสือชื่อ "Wasiyyat al-Imām al-Shāfi'iy" (وصية الإمام الشافعي) ซึ่งเป็นหนังสือวาศิยยัต(คำสั่งเสีย)ของท่านโดยภาพรวม ท่านได้เน้นให้มุสลิมทุกคนยึดถืออะกีดะฮฺตามแนวทางของอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ ซึ่งเป็นแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และเศาะหาบะฮฺ และให้มุสลิมทุกคนปฏิเสธกับแนวทางที่เบียงเบนทั้งหมด พร้อมกันนั้นได้กำชับให้มุสลิมทุกคนดำเนินรอยตาม อัสสุนนะฮฺของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และให้ห่างไกลจากสิ่งอุตริทั้งหลาย ในหนังสือเล่มนี้ท่านได้เริ่มวาศิยยัตด้วยการให้การปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น ไม่มีภาคีใด ๆ ทั้งสิ้น และมุฮัมมัด ﷺ เป็นบ่าวและเราะสูลของพระองค์ ซึ่งเป็นเรื่องหลักของเตาฮีด หลังจากนั้นท่านได้วาศิยยัตในเรื่องอื่นๆ ของอะกีดะฮฺที่ได้ยึดไว้ต่อไป

มุฮัมมัด เบ็น อับดุลเราะห์มาน อัลคุมัยยิส (Muhammad ibn Abd al-Rahman al-Khumaiyis) ได้แต่งหนังสือชื่อ "I'tiqād al-A'immah al-Arba'ah" (اعتقاد الأئمة الأربعة) ซึ่งผู้แต่งได้กล่าวเกี่ยวกับอะกีดะฮฺของอิมามทั้งสี่ คืออะบูหะนีฟะฮฺ มาลิก อัชชาฟีอีย์ และอะห์มัด ในเรื่องของเตาฮีด เกาะดัร อิมาม และเศาะหาบะฮฺ มาให้เห็นถึงความเสมอเหมือนของอิมามทั้งสี่ในเรื่อง อะกีดะฮฺ และได้สรุปว่า อะกีดะฮฺของอิมามทั้งสี่ท่านนั้นคือ อะกีดะฮฺที่ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานและอัสสุนนะฮฺของท่านนบี ﷺ เช่นเดียวกับอะกีดะฮฺของบรรดาเศาะหาบะฮฺและตาบิอีนที่ได้ยึดไว้

มุฮัมมัด อะบู ซะฮฺเราะฮฺ (Muhammad abū Zahrah) ได้แต่งหนังสือชื่อ "al-Shāfi'iy Hayātuhu wa Asruhu – Ārā'uhu wa Fiqhuhu" (الشافعي حياته وعصره – آراؤه وفقهه) หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ผู้แต่งได้สรุปจากการบรรยายของท่านต่อนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชากฎหมายอิสลาม มหาวิทยาลัยอัลอัซฮาร์ ปี 1944-1945 ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นสองภาคด้วยกันคือ ภาคที่หนึ่งกล่าวถึงชีวประวัติของอิมามอัชชาฟีอีย์และยุคของท่านพอสังเขป ซึ่งประกอบด้วยชื่อ เชื้อสายตระกูล การศึกษา และกลุ่มต่างๆ เช่น ชีอะฮฺ เคาะวาริจญ์ และมุอฺตะซิละฮฺ ภาคที่สองกล่าวถึงทัศนะของอิมามอัชชาฟีอีย์ต่อ อิลมฺ อัลกะลาม (วิชาวิภาษณ์วิธี) และอัลอิมามะฮฺ (ชีอะฮฺ) ฟิกฮฺอัชชาฟีอีย์ หลักฐานต่าง ๆ ในการบัญญัติหุก่มของอิมามอัชชาฟีอีย์ และตำราต่าง ๆ ของท่าน

อับดุลการิม ซัยดาน (Abd al-Karīm Zaidān) ในหนังสือชื่อ "al–Madkhal li Dirāsat al-Sharī'ah al-Islāmiyyah" (المدخل لدراسة الشريعة الإسلامية) ได้กล่าวถึง ชีวประวัติของ

อิมามอัชชาฟีอีย์ การศึกษา งานเขียน และมูลฐานการวิเคราะห์หลักฐานในฟิกฮฺของเขามาพอสังเขป

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายเตาฮีดซึ่งจะกล่าวถึงเพียงบางส่วน ดังนี้

อิบนุ ก็อยยิม อัลญัวซิยะฮฺ (Ibn Qaiyim al-Jauziyah) ได้เขียนหนังสือชื่อ“al–Sawā‘iq al–Mursalah Álā al–Jahmiyah wa al–Mu‘attilah” (الصواعق المرسلة على الجهمية والمعطلة) หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้อ้างอิงหลักฐาน ที่วางอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอานและอัลหะดีษพร้อมกับสิ่งที่ได้รับรายงานจากบรรดาเศาะหาบะฮฺ และผู้ที่เจริญรอยตามพวกเหล่านั้น มาสนับสนุนทัศนะที่ผู้เขียนได้กล่าวมา ในบางครั้งก็ได้นำทัศนะของมุตะกัลลิมีน (นักวิภาษณ์วิธี)และนักปราชญ์เมื่อปรากฏว่าสัจธรรมนั้นอยู่เคียงข้างพวกเขา ส่วนแนวทางในการนำเสนอผู้เขียนจะทำการวิจารณ์ฝ่ายตรงข้าม หลังจากนั้นได้กล่าวถึงแนวทางอัลกุรอาน และในบางกรณีก็จะกลับกันคือ กล่าวแนวทางอัลกุรอานก่อนแล้วตามด้วยการโต้ตอบ ดังที่ได้นำเสนอในบางเรื่องของหลักไวยกรณ์ เมื่อมีความเกี่ยวโยงกับความหมายที่สำคัญ ผู้เขียนจะไม่ปล่อยโอกาสฝ่ายตรงข้ามจนกว่าเรื่องดังกล่าวมีมติที่แน่นอน โดยที่ไม่ยอมให้ฝ่ายตรงข้ามยังมีความลังเลในสิ่งที่พวกเขายึดถืออยู่ ซึ่งสุดท้ายพวกเขาก็จะได้รับรู้สัจธรรมที่แท้จริง

อิบนุ คุซัยมะฮฺ มุฮัมมัด เบ็น อิสหาก (Ibn Khuzaimah Muhammad ibn Ishak) ได้เขียนหนังสือชื่อ “Kitāb al-Tawhīd wa Ithbāt Sifāt al–Rabbb Azzawajal” (كتاب التوحيد وإثبات صفات الرب عزوجل) ผู้แต่งได้กล่าวถึงเรื่องหลัก ๆ สองประการด้วยกัน คือ ประการแรกเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดสภาวะที่มีมาก่อนการกระทำของบ่าว ประการที่สองเรื่องการศรัทธาต่อคุณลักษณะอัรเราะห์มาน อัลคอลิกทั้งหมด ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกล่าวและกำหนดด้วยพระองค์เองในอัลกุรอาน ส่วนแนวการเขียนผู้แต่งได้ยกหัวข้อเรื่องค่อนข้างยาวต่อปัญหาที่ต้องการค้นหาราวกับว่าผู้แต่งต้องการสรุปในปัญหานั้นๆ หลังจากนั้นได้นำอายะฮฺอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวโยงกับหัวข้อมากล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัลหะดีษใช้วิธีการยกอ้างหะดีษด้วยสายรายงานพร้อมมีคำอธิบายประกอบพอสังเขปต่อตัวบท และได้โต้ตอบฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าจะเป็นญะฮฺมิยะฮฺ มุอัฏฏิละฮฺ เกาะดะริยะฮฺ และมุอฺตะซิละฮฺ

มุฮัมมัด เบ็น อับดุลวะฮฺฮาบ (Muhammad ibn Abd al-Wahhab) เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1206 ได้เขียนหนังสือชื่อ “ Kitāb al-Tawhīd ” (كتاب التوحيد) ในหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้พยายามที่จะให้หนังสือของท่านครอบคลุมด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องอะกีดะฮฺที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ยึดมั่นทางจิตใจ พร้อมกับการอ้างอิงหลักฐาน ในเรื่องดังกล่าวจากอัลกุรอาน อัลหะดีษและคำกล่าวต่างๆของบรรดาสะลัฟพอสังเขป ซึ่งผู้แต่งได้เรียบเรียงในเรื่องดังกล่าวออกเป็น 67 บท พร้อมอธิบายโดยการนำอายะฮฺอัลกุรอาน อัลหะดีษและอะษัรต่าง ๆ ด้วยสำนวนและประโยคที่

ชัดเจนในบางครั้งได้นำอายะฮฺอัลกุรอานมาอ้างอิง โดยปราศจากหัวข้อเรื่อง ในตอนท้ายสุดของทุก ๆ บท ผู้แต่งจะจบด้วยการสรุปเรื่องต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์หลักฐานต่าง ๆ ที่ได้สนับสนุนทัศนะของผู้แต่งด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

อับดุลเราะห์มาน หะสัน อัลมีดานีย์ (Abd al–Rahmān Hasan al-Midāniy) ได้เขียนหนังสือชื่อ “al-Aqīdah al-Islāmiyah wa Ususuhā” (العقيدة الإسلامية وأسسها) หนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้นำเสนออะกีดะฮฺอิสลาม ในลักษณะของการบอกกล่าวตามแนวทางอัลกุรอานด้วยสำนวนที่คนส่วนใหญ่เข้าใจง่าย ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 9 บทด้วยกัน แต่เนื้อหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้วิจัยในที่นี้ คือบทที่สองเท่านั้นเป็นบทที่กล่าวถึงการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ คุณลักษณะและพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ

อุมัร สุไลมาน อัลอัชกอร (Umar Sulaimān al–Asyqar) ได้เขียนหนังสือชื่อ “al-‘Aqīdah fī Allāh” (العقيدة في الله) เป็นตำรา ตำราอะกีดะฮฺเล่มนี้ได้เขียนตามแนวทางสะลัฟโดยการอ้างอิงอัลกุรอาน และหะดีษอยู่เสมอ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยบทนำ และสี่ภาค บทนำกล่าวถึงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอะกีดะฮฺ ภาคที่หนึ่งกล่าวถึงการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า ภาคที่สองกล่าวถึงการรู้จักอัลลอฮฺ ﷻ รู้จักพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ และคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ภาคที่สามกล่าวถึงเตาฮีดอิบาดะฮฺที่เป็นผลพวงมาจากการกล่าวคำปฏิญาณลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ และได้กล่าวถึงรุก่น ประเภทของอิบาดะฮฺและสิ่งที่ตรงกันข้ามกับอิบาดะฮฺ ไม่ว่าจะเป็นชิรกฺเล็กหรือชิรกฺใหญ่และภาคที่สี่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของอะกีดะฮฺเตาฮีดซึ่งเป็นที่ยึดมั่นดั้งเดิมตามที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ยืนยันไว้

(2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับอิมามอัชชาฟีอีย์ และการอธิบายเตาฮีด ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปงานวิจัยต่าง ๆ ออกเป็นสองประเภทดังนี้

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิมามอัชชาฟีอีย์โดยตรงดังนี้

มุฮัมมัด เบ็น อับดุลวะฮฺฮับ อัลอะกีล (Muhammad ibn Abd al-Wahhab al–‘Aqīl) ได้วิจัยเรื่อง“Manhaj al-Imām al–Shāfi’iy fi Ithbāt al-‘Aqīdah”(منهج الإمام الشافعي في إثبا ت العقيدة) งานวิจัยเล่มนี้เป็นงานเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกสาขาวิชา อะกีดะฮฺ มหาวิทยาลัยอิสลาม ณ นครมะดีนะฮฺ ประเทศซาอุดีอารเบีย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางอิมามอัชชาฟีอีย์ ในการยืนยันด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮฺ พบว่าผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นห้าบทด้วยกัน แต่เนื้อหาที่สำคัญสำหรับผู้วิจัยในที่นี้มีสองบทคือ บทที่หนึ่งและบทที่สามเท่านั้น บทที่หนึ่งกล่าวถึงชีวประวัติของอิมามอัชชาฟีอีย์พอสังเขป ซึ่งประกอบด้วยชื่อ เชื้อสายตระกูล การศึกษา

งานเขียนของท่านและการชื่นชมอุละมาอ์ต่อท่าน บทที่สามกล่าวถึงแนวทางอิมามอัชชาฟีอีย์ในการยืนยันอะกีดะฮฺเตาฮีด ประกอบด้วยเตาฮีดอุลูฮิยฺยะฮฺในบางเรื่องเช่น เรื่องและปัญหาเกี่ยวกับกูโบร์ การสาบานต่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากพระเจ้า ลางสังหรณ์ การไถ่โทษและการปัดเป่า ส่วนเตาฮีดรุบูบิยฺยะฮฺ ในเตาฮีดประเภทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวทางในการยืนยันต่อการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งได้นำเสนอแนวทางของสะลัฟ แนวทางของมุตะกัลลิมีนและแนวทางของอิมามอัชชาฟีอีย์มาเปรียบเทียบ ส่วนเตาฮีดอัสมาอ์วัศศิฟาต ผู้เขียนได้กล่าวถึงหลักการเชื่อถือของอิมามอัชชาฟีอีย์ในพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ และหลักการเชื่อของท่านในคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ บางเรื่อง เช่น อัลอุลู อัลอิสติวาอ์ อันนุซูล อัลกะลาม อัลยัด และอัลวัจฮฺ เป็นต้น

อะห์มัด นะห์รอวีย์ อับดุสสะลาม (Ahmad Nahrāwiy Abd al-Salām) ได้วิจัยเรื่อง “al-Imām al–Shāfi’iy fi Madhhabaih al-Qadīm wa al-Jadīd” (الإمام الشافعي في مذهبيه القديم والجديد) งานวิจัยเล่มนี้เป็นงานเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาวิชากฎหมายอิสลาม มหาวิทยาลัยอัลอัซฮาร์ ประเทศอียิปต์ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของอิมามอัชชาฟีอีย์ในยุคแรกและยุคหลัง พบว่าผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสามบทด้วยกันคือ บทที่หนึ่งกล่าวถึงชีวประวัติของอิมามอัชชาฟีอีย์พอสังเขป ซึ่งประกอบด้วยชื่อ เชื้อสายตระกูล ชีวิตในวัยเยาว์ การศึกษา และบทบาทของท่าน บทที่สองกล่าวถึงสภาพทั่วไปในยุคของอิมามอัชชาฟีอีย์ในด้านการเมือง สังคม และศาสนา และบทที่สามกล่าวถึงมัซฮับอิมามอัชชาฟีอีย์ ซึ่งประกอบด้วยแหล่งที่มาของบทบัญญัติในมัซฮับ การบัญญัติหุก่มของอิมามอัชชาฟีอีย์ในยุคแรกและยุคหลัง ตลอดจนการแพร่หลายของมัซฮับและผู้สนับสนุนมัซฮับ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายเตาฮีดซึ่งจะกล่าวถึงเพียงบางส่วน ดังนี้

คอลิด เบ็น อับดุลลาฏีฟ เบ็น มุฮัมมัด นูร (Khalid ibn Abd al-Latif ibn Muhammad Nur) ได้วิจัยเรื่อง “Manhaj Ahl al–Sunnah wa al -Jamā’ah wa Manhaj al –Ashā‘irah fi Tawhīd AlLāh Ta’ālā” (منهج أهل السنة والجماعة ومنهج الأشاعرة في توحيد الله تعالى) งานวิจัยเล่มนี้เป็นงานเขียนวิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาอะกีดะฮฺ มหาวิทยาลัยอิสลามณ นคร มะดีนะฮฺ ประเทศซาอุดีอารเบีย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ และแนวทางอะชาอิเราะฮฺในเตาฮีดของอัลลอฮฺ ﷻ พบว่าผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่บทด้วยกัน ในบทแรกเป็นบทที่กล่าวถึงแนวทางอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ และแนวทางอะชาอิเราะฮฺเกี่ยวกับเตาฮีดอุลูฮิยฺยะฮฺ ส่วนในบทที่สองได้กล่าวถึงแนวทางอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺและแนวทางอะชาอิเราะฮฺในเรื่องเตาฮีดรุบูบิยฺยะฮฺ ในบทที่สามได้กล่าวถึงแนวทางอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ และแนวทาง อะชาอิเราะฮฺในเรื่องเตาฮีดอัสมาอ์

วัศศิฟาต และในบทสุดท้ายได้กล่าวถึงความถูกต้องของแนวทางอะฮฺลุ อัสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ และความบกพร่องของแนวทางอะชาอิเราะฮฺ ซึ่งเป็นบทสรุปของทั้งหมดที่กล่าวมา

มูหามัดรูยานี บากา (2544 : 60) พบในงานวิจัยเรื่อง “ การศึกษาวิเคราะห์ ความเป็นหนึ่งเดียวของอัลลอฮฺในสูเราะฮฺ อัลอิคลาส” ว่า สาเหตุที่อิสลามกำหนดให้มุสลิมศึกษาเรื่องการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ เพราะว่าจะปกป้องแนวคิดของมุสลิมจากการตั้งภาคีกับพระองค์ ให้มีแนวคิดที่ถูกต้องตามหลักการของอิสลาม คือศรัทธาต่ออัลลอฮฺเพียงพระองค์เดียวผู้ทรงเป็นพระเจ้าของสากลโลก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ใดไม่ศึกษาเรื่องเกียวกับการศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว การศรัทธาของเขาจะไม่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม

อลี เบ็น มุฮัมมัด นาศิร อัลฟากีฮี (Ali ibn Muhammad Nasir al-Faqihiy) ได้วิจัยเรื่อง “Minhaj al-Qur’ān fī al–Da‘wah Ilā al-Imān” (منهاج القرآن في الدعوة إلى الإيمان) งานวิจัยเล่มนี้เป็นงานเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยอุมมุลกุรอ ณ นครมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอารเบีย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางอัลกุรอานในการยืนยันด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮฺ พบว่าผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นหกภาคด้วยกัน แต่เนื้อหาที่สำคัญ สำหรับผู้วิจัยในที่นี้มีสามภาคแรกเท่านั้น คือภาคที่หนึ่ง กล่าวถึงข้อเท็จจริงและหลักการศรัทธาพอสังเขป ภาคที่สอง กล่าวถึงแนวทางอัลกุรอานในการยืนยันต่อการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ ภาคที่สาม กล่าวถึงแนวทางอัลกุรอานในการยืนยันต่อการเป็นหนึ่งเดียวของพระผู้เป็นเจ้า

อิสมาแอ สะอิ (2548 : 43) ในงานวิจัยเรื่อง “ แนวคิดของซัยยิดกุฏุบ์เกี่ยวกับเอกภาพ (เตาฮีด) ของอัลลอฮฺในหนังสือตัฟสีร “ ฟีซีลาล อัลกุรอาน” ” พบว่าบรรดาอุละมาอ์ได้แบ่งเตาฮีดเป็นประเภทต่าง ๆ ตามมุมมองของแต่ละคน ซึ่งความจริงแล้วเป็นความแตกต่างที่อยู่ในความหมายเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากตัวบทอัลกุอานหรืออัลหะดีษ มิได้แบ่งประเภทไว้อย่างชัดเจน แต่การแบ่งเตาฮีดเป็นสามประเภทคือ เตาฮีดรุบูบิยฺยะฮฺ เตาฮีดอัลอัสมาอ์วัศศิฟาต และเตาฮีดอุลูฮิยฺยะฮฺ เป็นการแบ่งประเภทที่สมบูรณ์สุด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอิมามอัชชาฟีอีย์ ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวประวัติ อะกีดะฮฺ และการดะอฺวะฮฺต่าง ๆ ทั้งนี้เอกสารและงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษามานี้ ล้วนแต่เป็นการเขียนหรือการอธิบายโดยภาพรวมอย่างกว้าง ๆ ในทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวกับเรื่องอะกีดะฮฺ ชีวประวัติ การดะอฺวะฮฺ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา และทำวิจัยอยู่ กล่าวคือ งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาโดยตรงและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในเตาฮีด ซึ่งจากการศึกษาและค้นคว้า ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่เกียวข้องโดยตรงกับหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในเตาฮีดของอิมามอัชชาฟีอีย์แต่อย่างใด

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาวิธีการอธิบายหลักการยึดมั่นและการศรัทธาของอิมามอัชชาฟีอีย์
3. เพื่อศึกษาหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในเตาฮีดของอิมามอัชชาฟีอีย์

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในอิสลาม
2. ได้ทราบถึงวิธีการอธิบายหลักการยึดมั่นและการศรัทธาของอิมามอัชชาฟีอีย์
3. ได้ทราบถึงหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในเตาฮีดของอิมามอัชชาฟีอีย์
4. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องอิมามอัชชาฟีอีย์และการอธิบายเตาฮีด : ศึกษากรณีหลักการศรัทธาในอิสลาม โดยมุ่งศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาหลักการยึดมั่นและการศรัทธาในอิสลาม จากเอกสารและตำราต่างๆ

2. ศึกษาหลักการยึดมั่นและการศรัทธาของอิมามอัชชาฟีอีย์ จากเอกสารและตำราของท่านเป็นหลัก มี 5 เล่ม คือ al-‘Umm, al-Risālah, Wasiyat al-Imām al-Shāfi‘iy, Tafsīr al-Imām al-Shāfi‘iy และAhkām al-Qur’ān li al-Imām al-Shāfi‘iy.

3. ศึกษาหลักการยึดมั่นและการศรัทธาของอิมามอัชชาฟีอีย์ จากเอกสารและตำราต่าง ๆ เขียนโดยผู้อื่นที่ไม่ใช่งานเขียนของอิมามอัชชาฟีอีย์เองเป็นรอง มี 28 เล่ม

4. ศึกษาหลักการของสะลัฟและมุตะกัลลิมีนจากตำราทั้งสองโดยตรง และจากตำราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการทั้งสอง ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบหลักการยึดมั่นและการศรัทธาของอิมามอัชชาฟีอีย์กับหลักการของสะลัฟหรือมุตะกัลลิมีน

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทยและศัพท์ด้านอิสลามศึกษา ใช้ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University Pattani Campus

2. การแปลความหมายของอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานฉบับแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์คัมภีร์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮฺ ปี 1419 ฮิจญ์เราะฮฺ ศักราช

3. การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยจะแปลลักษณะถอดความและพยายามรักษาความหมายของข้อความเดิมในภาษาต่างประเทศไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

4. การอ้างอิงอัลกุรอานจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสูเราะฮฺ และลำดับอายะฮฺ

5. การอ้างอิงหะดีษผู้วิจัยจะอ้างตัวบทหะดีษและคำแปลพร้อมระบุชื่อผู้รายงาน ปีพิมพ์ หมายเลขหะดีษ

6. หากหะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมผู้วิจัยจะไม่ระบุระดับของหะดีษ ส่วนหะดีษที่บันทึกโดยผู้อื่นจะระบุระดับของหะดีษ

7. อะษัรหรือวาทะของอุละมาอ์ที่อ้างอิงในงานวิจัย ผู้วิจัยจะระบุแหล่งที่มาเหมือนกับการอ้างอิงหะดีษ

8. การกล่าวนามบุคคลในงานวิจัย จะใช้นามที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

9. การเขียนประวัติของบุคคลต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานวิจัย ผู้วิจัยจะเขียนประวัติพอสังเขปเท่านั้น

10.การอธิบายศัพท์ที่สำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายในเชิงอรรถ

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

1. ﷻ อ่านว่า “ สุบฮานะฮูวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญ ต่อเอกองค์อัลลอฮฺ แปลว่า ผู้ทรงบริสุทธิ์ และผู้ทรงสูงส่งยิ่ง

2. ﷺ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญ และดุอาอ์แด่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮฺทรงสดุดีและให้ความสันติแด่ท่าน

3. رضي الله عنه อ่านว่า “เราะฎิยัลลอฮุอันฮู” เป็นคำขอดุอาอ์แด่เศาะหาบะฮฺ แปลว่า ขอให้อัลลอฮฺทรงพอพระทัยต่อท่าน

4. ﴿.....﴾ วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮฺ

5 ((.....)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

Prince of Songkla University Pattani Campus

6. (……) วงเล็บเดียวจะใช้สำหรับในการเขียนรายการอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

7. "....." อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือ และคำพูดของอุละมาอ์

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เตาฮีด หมายถึง การเชื่อมั่นศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ เพียงพระองค์เดียวยอมรับในคุณลักษณะที่สมบูรณ์ของพระองค์ ตามที่พระองค์กล่าวไว้ในอัลกุรอาน และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ในอัลหะดีษ โดยไม่มีการเพิ่มเติม ตัดทอน บิดเบือน เปลี่ยนแปลง และภักดีต่อ อัลลอฮฺ ﷻ เพียงพระองค์เดียว

2. อะกีดะฮฺ หมายถึง ความศรัทธาที่ยึดมั่นโดยแน่นแฟ้นปราศจากการระแวงสงสัยใด ๆ ของผู้ศรัทธา

3. การศรัทธา หมายถึง การเชื่อด้วยใจ การกล่าวออกมาด้วยวาจาและรวมถึงการปฏิบัติไว้ด้วยกัน

4. อัลกุรอาน หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ถูกส่งมายังท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยผ่านทางมะลาอิกะฮฺญิบรีลในรูปแบบความหมายและถ้อยคำที่ถูกต้องไม่สามารถลอกเลียนแบบได้

5. สูเราะฮฺ หมายถึง ชื่อบทของอัลกุรอานซึ่งมีทั้งหมด 114 บท

6. อายะฮฺ หมายถึง โองการต่าง ๆ ของอัลกุรอานที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ประทานลงมาแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

7. อัลหะดีษ หมายถึง คำพูด การกระทำ ตลอดจนการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺในการอธิบายขยายความ บทบัญญัติศาสนาอิสลามทั้งในเชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ

8. อะษัร หมายถึง คำพูดหรือการกระทำของเศาะหาบะฮฺและตาบิอีน

10. เราะสูล หมายถึง ศาสนทูตของอัลลอฮฺ ﷻ ที่พระองค์ได้ทรงคัดเลือกมาจากสามัญชนธรรมดาให้เป็นผู้ที่รับคำสอนจากพระองค์มาถือปฏิบัติและนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่น

11. เศาะหาบะฮฺ หมายถึง ผู้ที่ได้พบกับศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนศรัทธาต่อท่านและเขาผู้นั้นเสียชีวิตในศาสนาอิสลาม

12. ตาบิอีน หมายถึง ผู้ที่ได้พบกับเศาะหาบะฮฺ และได้เสียชีวิตในศาสนาอิสลาม

Prince of Songkla University Pattani Campus

13. สะลัฟ หมายถึง บรรพชนมุสลิมที่เป็นปราชญ์ในยุค 300 ปีแรกของฮิจญ์เราะฮฺศักราช ซึ่งมีแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางของท่านนบีและเศาะหาบะฮฺในเรื่องของ เตาฮีด ตลอดจนผู้ที่เจริญรอยตามแบบฉบับดังกล่าวจนถึงวันอาคิเราะฮฺ

14. มุตะกัลลิมีน หมายถึง กลุ่มที่ใช้แนวทางหลักตรรกหรือสติปัญญาเป็นหลักในการอธิบายหลักอะกีดะฮฺและเตาฮีด หรือเรียกอีกนามว่าอะฮฺลุ อัลกะลาม

15. อุละมาอ์ หมายถึง ปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้ในวิทยาการอิสลามและนำมาปฏิบัติ หากปราศจากการปฏิบัติอิสลามไม่ถือว่าเป็นอุละมาอ์ที่แท้จริง

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย

1.9.1 รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

1.9.2 การทบทวนแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 แหล่ง คือ

1.9.2.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)

1) หนังสือตัฟสีรประเภทมะอ์ษูร เช่น Tafsīr al-Qur'ān al-'Azīm และประเภทเราะยุ เช่น al-Tafsir al-Kabir.

2) หนังสือหะดีษ เช่น Sahīh al-Bukhāriy, Sahīh Muslim.

3) หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและเตาฮีดของอิมามอัชชาฟีอีย์โดยตรง เช่น Manāgib al-Shāfi'iy.

1.9.2.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources)

1) หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานต่าง ๆ ที่อธิบายถึงเรื่องเตาฮีด เช่น Aysar ai-Tafāsir

2) หนังสืออธิบายอัลหะดีษต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด เช่น Fath al-Bāriy

3) หนังสืออะกีดะฮฺหรือหนังสือเตาฮีดต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาไทย เช่น Kitāb al-Tauhīd

Prince of Songkla University Pattani Campus

4) หนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอิมามอัชชาฟีอีย์ ที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น al-Shāfi‘iy Hayātuhu wa ‘Asruhu-Ārā’uhu wa Fiqhah.

1.9.2.3 เอกสารตติยภูมิ (Tertiary Sources)

หนังสือพจนานุกรม อธิบายศัพท์ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และ ภาษาไทย

1.9.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1.9.3.1 ศึกษาอายะฮฺอัลกุรอานและอัลหะดีษต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเตาฮีดของอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งสามด้าน คือ รุบูบิยฺยะฮฺ อุลูฮิยฺยะฮฺ และอัสมาอ์วัศศิฟาต

1.9.3.2 ศึกษาตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวประวัติ และเตาฮีดของอิมามชาฟีอีย์ ทั้งที่เป็นงานเขียนของอิมามชาฟีอีย์ และงานเขียนของนักวิชาการ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เขียนถึงอิมามชาฟีอีย์

1.9.3.3 ศึกษาตำราหรือหนังสืออ้างอิงที่เขียน โดยอุละมาอ์ (ปราชญ์) ที่ได้รับการยอมรับโดยบรรดาอุละมาอ์โดยทั่วไปที่อธิบายเตาฮีด หากมีหลายทัศนะผู้วิจัยจะยึดทัศนะที่มีเหตุผลที่สอดคล้องกับหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ แต่ถ้าหากมีเพียงทัศนะเดียว ผู้วิจัยจะพิจารณาความเชี่ยวชาญของอุละมาอ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮฺ

1.9.3.4 ศึกษาหลักการของสะลัฟและมุตะกัลลิมีนตามหัวข้อที่กำหนดจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ๆ

1.9.3.5 ศึกษาวิเคราะห์หลักการยึดมั่นและการศรัทธาในเตาฮีดของอิมามชาฟีอีย์ ตามหัวข้อที่กำหนดแล้วเปรียบเทียบกับหลักการของสะลัฟและมุตะกัลลิมีนเพื่อหาจุดร่วมและจุดต่าง

1.9.4 การจัดกระทำข้อมูล

เพื่อศึกษาอัลกุรอานและอัลหะดีษตลอดจนทัศนะอุละมาอ์ แล้วแยกข้อมูลต่าง ๆ ออกตามประเภทต่าง ๆ ของเตาฮีด อันได้แก่

1.9.4.1 เตาฮีดอัรรุบูบิยฺยะฮฺ

1.9.4.2 เตาฮีดอัลอุลูฮิยฺยะฮฺ

1.9.4.3 เตาฮีดอัลอัสมาอ์วัศศิฟาต

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.9.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์โดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

1.9.5.1 หลักการตัฟสีร

ผู้วิจัยจะใช้หลักการตัฟสีรบิลมะอ์ษูรหมายถึงการอรรถาธิบายกุรอานโดยการยึดเอาหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบาย

1.9.5.2 หลักการหะดีษ

ผู้วิจัยจะยึดหะดีษเศาะหี้หฺ[1] และหะดีษหะสัน[2] เท่านั้นในการประกอบการอธิบายเพื่อยืนยันในความถูกต้อง ส่วนหะดีษเฎาะอีฟ[3] นั้นจะใช้อ้างอิงเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ในขณะที่หะดีษเมาฎูอฺ[4] นั้นจะไม่ใช้ในการอ้างอิง ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างหะดีษด้วยกันไม่ว่าจะเป็นในด้านเนื้อหา หรือระดับของหะดีษ ผู้วิจัยจะยึดเอาหะดีษที่มีระดับเหนือกว่าเสมอ

1.9.5.3 ทัศนะอุละมาอ์

ทัศนะของอุละมาอ์ที่มีความเห็นตรงกัน หรือมีเพียงทัศนะเดียว ผู้วิจัยจะถือว่าเป็นทัศนะที่ถูกต้อง

ส่วนทัศนะอุละมาอ์ที่มีความเห็นขัดแย้ง ผู้วิจัยจะยึดทัศนะที่มีหลักฐานชัดเจนที่สุดมายืนยัน

ในกรณีที่ทุกทัศนะต่างก็มีหลักฐานมายืนยัน ผู้วิจัยจะเลือกทัศนะที่เห็นว่ามีความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ของอายะฮฺมากที่สุด

---

[1]หมายถึงหะดีษที่มีสายรายงานติดต่อกัน ผู้รายงานเป็นผู้มีคุณธรรม มีความจำดีเยี่ยม (จำด้วยใจและจำด้วยการจดบันทึก) ตั้งแต่ผู้รายงานคนสุดท้ายจนถึงท่านเราะสูล ﷺ ไม่มีความบกพร่องและขัดแย้งกับลักษณะของหะดีษที่มีความเชื่อถือได้มากกว่า

[2]สุยูฏีย์ กล่าวว่าความหมาย ของหะดีษหะสันกับหะดีษเศาะหี้หฺนั้นเหมือนกันทุกอย่าง นอกจากในเรื่องของความจำเท่านั้นที่หะดีษหะสันจะด้อยกว่า

[3]หมายถึงหะดีษที่ขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประใดหรือหลายประการอันเป็นที่ยอมรับจากชนิดของหะดีษเศาะหี้หฺและหะดีษหะสัน

[4]หมายถึงคำพูดที่กล่าวอ้างหรืออุตริขึ้นมานอกเหนือจากคำกล่าวของท่านเราะสูล ﷺ

Prince of Songkla University Pattani Campus